

בבא בתרא ל"ו

אמר רב יהודה, אדם שמחזיק מגלא ותובילא⁷² בידו, ואמר בפנינו אלך ואגדור את הדקל של פלוני שקניתי ממנו, נאמן לומר שקנה אותו ממנו. ובית דין מניחים לו ללקט את הפירות בלא עדים ושטר, מפני שאדם אינו חצוף לקצוץ פירות דקל שאינו שלו.

ואר"י המחזיק מחוץ למחיצת השדה ואמר רב יהודה, מי שהחזיק ב'גודא דערודי', שהוא קרקע שבעלי השדות משאירים אחרי הקיר שעושים לשדות לכוון היער, כדי שהחיות יאכלו משם את מה שצמח שם ולא תכנסנה לשדה, אינה חזקה. מפני שבעל השדה יכול לומר שלא מחה, מפני שהערודים אוכלים את כל מה שצומח שם, ולא היה איכפת לו למחות, כיון שלא החזיק כמו שאנשים מחזיקים.

ואר"י אכלה ערלה אינה חזקה ואמר רב יהודה, מי שהחזיק בקרקע ואחת משלש השנים היא שנת ערלה, אינה חזקה שלא איכפת לבעל השדה כשאכל בשנת ערלה, ולכן לא מיחה⁷³. וכן שנינו בברייתא, אכלה ערלה שביעית וכלאים אינה חזקה⁷⁴. רב יוסף אמר, אדם שהחזיק בקרקע שלש שנים, אולם לא המתין עד שהתבואה תגדל, אלא קצרה שלש שנים כשהיא שחת והאכיל לבהמתו, אינה חזקה, מפני שהוא שמת ואכל, ולא היה אוכל כשאר בני אדם⁷⁵. ואמר רבא, ואם השחת היא בבקעת מחווא היא חזקה, מפני שהם עשירים ויש להם הרבה בהמות, דרכם להאכיל את מה שבשדות לבהמות כשהן שחת.

אמר רב נחמן תפתיחא אינה חזקה ואמר רב נחמן, מי שהחזיק בקרקע שהיא מלאה בקעים שאינה מוציאה פירות אינה חזקה, שמפני רעתה לא הקפיד למחות⁷⁶. זרע כור והוציא כור והכניס לביתו אינה חזקה, שכיון שאין הרווחה הבעלים לא חשש למחות. אם אחד מבית ראש הגולה החזיק

72 מגלא ותובילא. כלי גודרי תמרים, מגל לגדור ותובילא חבל לעלות לדקל מרוב גובהו וי"מ תובילא סל לקבל פירות. ור' גרשום פירש כיון שהדקל הוא גבוה משתמשים להורדת התמרים במגל בעל ידית ארוכה ובסל שבראש עץ ארוך. רשב"ם דף ל"ג.

73 וכ"ש אם שלשתן שני ערלה, ערלה וכלאים אכילתן באיסור, שביעית הפקר לכל ולכן לא מיחה ואינה חזקה. ובפירוש ר"ח גרס אכלה ערלה ושביעית וכלאים הרי זו חזקה. ואינו מובן. רשב"ם.

74 ולר"י נראה שיש לגרוס כגירסת ר"ח אכלה ערלה שביעית וכלאים ה"ו חזקה. ומדובר כשאכלה זמורות. וכן משמע בגמרא בפרק האשה שנפלו. ואין לומר שבכתובות היא חזקה מפני שאכל זמורות, וכאן גורסים אין זו חזקה מפני שאכל פירות שאסורים שלא אכל כדרך האוכלים. מפני שהיה צריך להביא כאן גם את הגמרא בכתובות שעוסקת בדיני חזקה. ואין להקשות ממה ששנינו בפסחים, תנור שהסיקו בקליפי ערלה ובקשים של כלאי הכרם שמשמע שבכלאים לא רק הפרי אלא גם העצים אסורים מפני ששם מדובר בזרוע מעיקרו שהזמורות גדלו באיסור. אבל כאן הזמורות היו גדולים כשנזרעו כלאים, ולא הוסיפו מאתים. תוס'.

75 הבעלים לא חשש למחות בו שיש רגלים לדבר שהוא ירא להחזיק כשאר בני אדם מפני שירד בגזל.

76 ור"ח פירש תפתיחא שדה שלא חרש אותה אלא הוגשמה ונשבה הרוח וזרחה השמש ונתבקעה וזרע בה אינה חזקה. רשב"ם.

בשדותינו אינה חזקה, וצריך להזהר בשטרו, שמחמת יראתם לא מיחו בהם. ואנו לא מחזיקים בהם, שהם עשירים ויש להם הרבה בתים ושדות והם מניחים לבני אדם לדור בבתיהם, ושמחים שמשביחים את הקרקע שלהם. ואינם חוששים למחות, מפני שהם יקחו בכח את שלהם כשירצו.⁷⁷

ר"ל א' הגודרות אין להן חזקה לאלתר אבל יש גם לעבדים. שואלת הגמרא, האם

לעבדים יש חזקה?! הרי ריש לקיש אמר, צאן וכל דבר המהלך בדרכים ובשווקים שיכול לומר מעצמו נכנס, או שניתן לומר שאתה הכנסתו לביתך והחזקת בו אינה חזקה, ואינו יכול לומר לקוח הוא בידי. והרי העבדים הם מהלכים בכל מקום, ושנינו במשנה שיש להם חזקה? אמר רבא, שריש לקיש אמר שלגודרות אין חזקה לאלתר⁷⁸, אבל יש להן חזקה לאחר שלש שנים. וכן לעבדים יש חזקה לאחר שלש שנים, משום שהמערער היה צריך למחות ולא מיחה. ואמר רבא אם היה עבד קטן המוטל בעריסה, יש לו חזקה לאלתר. ואם החזיק בו ואמר לקוח הוא בידי נאמן, הואיל ואינו יכול להלך⁷⁹. והחידוש הוא כשיש לו אמא, ולא נחשוש שמא אמו שעבדה בבית המחזק הביאתו לשם ושכחתו, מפני שהאם אינה שוכחת את בנה.

עזים שאכלו חושלא יכול לטעון עד כדי דמיהם מועשה בעזים שאכלו שעורים קלופים שהיו שטוחים בשמש ליבוש בנהרדעא, ולא היו עדים

כמה אכלו. ובא בעל השעורים ותפס אותן, וטען שאכלו מהם הרבה, יותר מכדי דמי העזים. ואמר אבוה דשמואל שהוא יכול לטעון שאכלו עד כדי דמיהן. במיגו שאם היה רוצה היה אומר, לקוחות הן בידי, שהרי הוא תופס בהן⁸⁰. ושואלת הגמרא הרי ריש לקיש אמר שהגודרות אין להן חזקה. ומדוע הוא יכול לטעון עד כדי דמיהן, הרי אין לו מיגו שאינו יכול לומר לקוחין הן בידי? ואומרת הגמרא שיש חזקה לעזים אפילו שהן גודרות. מפני שהן מסורות לרועה, כיון שהן משונות יותר מאילים וכבשים, ואדם לא יכול להחזיק בהן בדרך.

שואלת הגמרא, הרי בבוקר העזים הולכים לבד מבית הבעלים עד בית הרועה, ובערב הרועה מביאן מן השדה עד תוך העיר, וכל אחת הולכת מעצמה לבית הבעלים? עונה הגמרא, שכיון ובנהרדעא מצויים ישמעאלים גנבים, העזים עוברות מיד הבעלים ליד הרועה ומיד הרועה ליד הבעלים, ואינן הולכות יחידות כלל.

77 וי"מ שעסוקים בצרכי צבור ואין יודעין מי מחזיק בשלהם ולא נהירא. רשב"ם.

78 המחזיק בהם בביתו אינו יכול לטעון לקוח הוא בידי בלא עדים ובלא ראייה, כמו בשאר מטלטלין שאינם מהלכים ואינם עשויין להשאיל ולהשכיר. שנאמן לומר לקוח הוא בידי הואיל וישנו בביתו. ובשאר מטלטלין היא חזקה לאלתר שהמוחזק יכול לטעון שלי הוא שלקחתי. רשב"ם.

79 וגם אינו עשוי להשאיל ולהשכיר.

80 וקיימא לן שנאמן בשבועה אבל ביותר מכדי דמיהן שאין לו מיגו לא נאמן אלא בעדים. רשב"ם.

ניר אינו חזקה לד"ה ור"י ור"ע
נחלקו בפירא רבא ופירא זוטא

למדנו במשנה שר' ישמעאל ורבי עקיבא נחלקו
לגבי זמן השימוש כדי להחשיב חזקה. לרבי

ישמעאל צריך ג' חודשים בהתחלה ג' בסוף וי"ב באמצע, ורבי עקיבא סובר
שמספיק חודש בתחילה ובסוף וי"ב חודשים באמצע. הגמרא שואלת האם ההבדל
בין רבי ישמעאל לרבי עקיבא הוא בניר, חרישה. שרבי ישמעאל סובר שחרישה
אינה חזקה, ואינה חזקה עד שיהיו בשדה פירות גמורים ולכן צריכים שלשה
חדשים בראשונה, ושלשה באחרונה שבכך גדל הפרי כל צרכו. ושנים עשר
חדשים באמצע, מפני שצריכים שיהיו רצופים. ורבי עקיבא סבר שחרישה היא
חזקה, ולכן די בחודש אחד. ומדוע לרבי עקיבא צריכים חודש, די אפילו ביום
אחד לעשות נייר. אלא יש לומר שלדברי הכל נייר אינו חזקה. וההבדל בין ר"י
ור"ע הוא 'פירא רבא ופירא זוטא'. רבי ישמעאל סובר שאינה חזקה עד שילקט פרי
גדול, כשכל התבואה נגמרה. וצריך שלשה חדשים כגון בשעורים ושכולת שועל
ועדשים שגדלים בשלשה חדשים. ורבי עקיבא סבר שחזקה היא גם בפרי קטן,
כמו שחת שגדל בשלשים יום ואפילו שהתבואה לא נגמרה⁸¹.

ניר אינו חזקה וי"א הרי זה חזקה אר"ח י"א
הוא ר' אחא גדולי הדור א' ניר ה"ז חזקה

הגמרא מביא את מה ששנינו, ניר אינו
חזקה ויש אומרים הרי זה חזקה. ואמר רב
חסדא שיש אומרים הוא רבי אחא. במה ששנינו בברייתא נרה שנה, בלא זריעה,
וזרעה שתים, נרה שתים וזרעה שנה אינה חזקה⁸², רבי אחא אומר הרי זו חזקה.
אמר רבי אשי שאלתי את כל גדולי הדור ואמרו לי ניר הרי זה חזקה. ואמר רב
ביבי לרב נחמן, הטעם של האומר שניר הוא חזקה, הוא מפני שאין אדם שחורשים
את שדהו והוא שותק, וכיון שלא מיחה הפסיד. והטעם של מי שאומר שניר אינו
חזקה הוא מפני שהבעלים אמר כל קיסם וקיסם שבמחרשה יכניס בקרקע, הלואי
ויחרוש הרבה עד שמחרשתו תכלה והקרקע תתרפה. ואחר אני אקח את הקרקע
ואזרענה.

ונבר"ח א' ר' אחא וכל גדולי הדור
אמרו ניר הוא חזקה

בני פום נהרא שלחו לרב נחמן בר רב חסדא ילמדנו
רבינו ניר הוא חזקה, האם בשדה הבעל די בחזקת
שנים עשר חדש ושני ימים, או אינו חזקה? ואמר להם שרבי אחא וכל גדולי הדור
אמרו שניר הוא חזקה. אמר רב נחמן בר יצחק מה הרבותא למנות את הסוברים
שניר הוא חזקה. הרי רב ושמואל בבבל, ורבי ישמעאל ורבי עקיבא בארץ ישראל
אמרו שניר אינו חזקה! רבי ישמעאל ורבי עקיבא במשנתנו, שהעמדנו ששניהם
סוברים שניר אינו חזקה, יום אחד בשנה שחרש בו את השדה אינה חזקה להחשב

81 או כגון ירקות שגדלים בחדש אחד. רשב"ם.

82 נראה לר"י שאם נרה שתי פעמים בזה אחר זה אפ' ר' אחא מודה שאינה חזקה, שמה מועילה חרישה אחר
חרישה בלא זריעה. תוס'.

כשנה שלמה לחשבון שלש שנים. ונחלקו בפירא רבא ופירא זוטא.

רב יהודה אמר בשם רב ור"ע וגם רב סובר שניר אינו חזקה. שרב יהודה אמר בשם וחכ"א ג' שנים מיום ליום רב, זו דברי רבי ישמעאל ורבי עקיבא, המשנה שאומרת שחזקתה של שדה הבעל היא שלש שנים. ואינה מיום ליום אלא צריכים שמונה עשר חדשים לרבי ישמעאל, וארבעה עשר לרבי עקיבא, אבל חכמים אומרים חזקתה שלש שנים מיום ליום⁸³. ולמה בא מה שאמרו מיום ליום למעט?⁸⁴ שניר אינה חזקה⁸⁵.

במה שרב יהודה אמר בשם שמואל זו דברי רבי ישמעאל ורבי עקיבא, מה שאמרו במשנה אבל בשדה אילן כנס את תבואתו ומסק את זיתו וכנס את קייצו הרי אלו שלש שנים. משליקט שלש פירות בשדה אחת בשנה אחת בשלשה זמנים זה אחר זה היא חזקה הם דברי רבי ישמעאל ורבי עקיבא. אבל חכמים אומרים, עד שיגדור בתמרים שלש גדירות, ויבצור שלש בצירות, וימסוק שלש מסיקות. צריך שיאכל פירות שלש שנים.

ובמה רב ושמואל חולקים?⁸⁶ אמר אביי שרב ושמואל יחלקו ב 'דקל בערה', עץ דקל צעיר שטוען פירות שלש פעמים בפחות משלש שנים שלמות. לשמואל היא חזקה בשלש גדירות אפילו שאין שלש שנים שלמות, ולרב צריכים שלש שנים מיום ליום⁸⁷.

83 אבל חכמים אומרים שחזקתן שלש שנים בכל דבר מיום ליום ולפי חכמים פרשנו בתחילת הפרק שהטעם של חזקת ג' שנים הוא שעד שלש שנים אדם נוהר בשטרו ולא יותר כחכמים אליבא דרב כמו שמוכח בסוגיה שלא חולכים אחר לקיטת ג' פירות של ג' שנים, אלא צריכים ג' שנים שלמות בכל דבר ומשום שאין אדם נוהר בשטרו יותר מג' שנים. רשב"ם.

84 רשב"א תמה אולי חכמים סוברים שניר הוא חזקה. וצריכים ג' שנים מיום ליום מפני שעד ג' שנים אדם נוהר בשטרו כמו שפירשו בתחילת הפרק. וגם אם עשה בהם ניר היא חזקה מפני שאדם אינו שותק כשאחרים חורשים את שדהו. תוס'.

85 שהרי ממעטים אפילו פירא רבא ופירא זוטא וכל שכן ניר, שהרי שנינו מיום ליום למעט אפי' שנים מקוטעות. ומכאן שיום אחד של ניר חזקתו אינה כשנה שלמה. רשב"ם.

86 תוס' הקשו הרי יש ביניהם ששלש בצירות יכולת להעשות בשתי שנים, כשבצר בסוף השנה ושתי הבצירות הבאות הן בשתי שנים. וי"ל שמשמע לו ג' בצירות שלמות בכל שנות הבצירות. אבל קשה מדוע לא אמרו איכא בינייהו חרפי ואפלי. תוס'.

87 ור"ח פי' דקל בערה דקל המשיר פירותיו קודם גמרם לשמואל שאמר שצריך ג' גדירות אינה חזקה שהרי לא גדר. לרב שאמר שצריכים ג' שנים והרי הוא מחזיק בו ג' שנים היא חזקה. וללשון הזה שמואל לא בא לגרוע מג' שנים. ל"א פירש עוד דקל בערה דקל דיופרין שעושה פירות פעמיים בשנה לשמואל בשנה ומחצה היא חזקה ולרב אינה חזקה שאין ג' שנים. רשב"ם.

